

ХВАЛЮЧЫЯ ДАКУМЕНТЫ

Поспехамі, дасягненнямі нашай рэспублікі захаляпюча сёння не толькі працоўныя братнія рэспублікі, але і многія нашы замежныя сябры, якія прыязджаюць да нас у гості з іншых краін. Аб гэтым ярачэй за ўсё сведчаць водгукі саміх наведвальнікаў, якія сабралі ў вышпачнай наядаўна Беларускай дзяржаўнай выдавецтвам кнізе «Беларусь — вачыма замежных гасцей».

У прамове да кнігі падкрэслівана, што толькі ў 1949 г., напрыклад, Беларусь наведвалі больш як сто замежных дэлегатаў і 11 тысяч турыстаў. Вучоныя і дзяржаўныя дзеячы, журналісты і работнікі мастацтва — усіх цікавілі постыжы рэспублікі, жыццё беларускага народа. Працоўныя Беларусі з радасцю сустракаюць гасцей. З пачуццём гонару яны гавораць: «Калі ласка, глядзіце, людзі добрыя, часом дасягнуць пры Савецкай уладзе, пад кіраўніцтвам партыі камуністаў. Глядзіце і вучыцеся, бярэце з нас прыклад, спадарожнічае з намі ў развіцці міравой эканомікі».

Маторыяны, змешчаныя ў зборніку, — пікавыя, хваляючыя дакументы пра росквіт Савецкай Беларусі, пра ішчашнае і раласнае жыццё народа нашага.

Што ж заўважаюць замежныя людзі, на што перш за ўсё звяртаюць увагу?

Прыязджаюць захаляпце гераізм нашага народа.

Сімыялам адвагі і гераізму савецкіх людзей была абарона Брэсцкай крэпасці ў 1941 г. Пра вылікі позіўных напых войнаў ведае ўвесь свет. Прыязджаючы пра пагратнічыя беларускі горада, замежныя дэлегаты і турысты стараюцца абвясціва наведваць Музей абароны Брэсцкай крэпасці. У кнізе водгукі гасці пакаліваюць усхваляваныя запісы, частка якіх прыводзіцца ў зборніку. Тут ёсць водгукі Марыса Тараса, Пальміра Таліяці, Вальтара Ульбрэхта, Уладзіслава Гамаку і іншых відных дзеячоў розных краін.

Амерыканскі журналіст Джэймс Рэстон пасля падарожжа па СССР напісаў у газеце «Нью-Йорк Таймс»: «Савецкаму Саюзу ёсць што паказаць па дарозе ў Маскву». Асабліва ён падкрэсліў паважлівасць ўрокі гісторыі. «Першая калява дарогі, — запісвае Рэстон, — праходзіць праз усю Беларусь. Яна ўздымае сабой адно з самых старажытных пабудаваных бівяў у гісторыі Расіі. Шведы нападлі на яе ў поўначы, Напалеон і Гітлер таксама ўрываўліся ў яе. Немцы разбурылі яе гарады. Але гэтая краіна ніколі нікім не была заваяваная...»

Вядома, якія страшэнныя раны былі нанесены вайшчымі Мінску, падарожнікі проста вачам сваім не вераць, глядзячы на нова абудаваную сталіцу рэспублікі. Яны захаляпюцца выдатнай творчасцю таленавітых архітэктараў, муляраў, цесляроў. Іх зачаровае характэрна светлыя, шырокія праспекты і вуліцы, якія тонучы ў зеляніне. І ва ўсім гэтым відаць клопаты Савецкай улады аб чалавеку, аб яго дабрабыце.

«Пасля завяршэння будаўніцтва, — запісвае японская грамадзянка Кейко Сімізу, — Мінск, мяне здаецца, безумоўна стане адным з самых прыгожых гарадоў не толькі Савецкага Саюза, але і свету».

Вельмі цікавыя думкі выказаў польскі журналіст Станіслаў Юнг: «Калі на ралыятары грузавога аўтамабіля ўбачыш слугу зубра і побач з ім тры рускія бунны МАЗ — ведай, што гэты аўтамабіль вышпачна Мінска аўтамабільным заводам. Зубр — гэта сімвал магчымасці і сілы. Жыццё зубраў у Беларусі яшчэ німаго і

жывуць яны ў закарніках. Зубраў на ралыятарах грузавікоў — шмат, і з году ў год іх становіцца больш, а сустраць іх можна на дарогах, палях, і ў лясках не толькі Беларусі, але ўсюды ў Савецкім Саюзе і за яго межамі. Аўтамабілі Мінскага завода ідуць на экспарт амаль ва ўсе краіны свету».

«Яшчэ наядаўна, — прадаўжае аўтар, — якому-небудзь беларускаму селяніну магло хіба прысніцца, што на яго ралізе ў бедным краі людзей, балог і параніўча ка бедных явельм будзе збудавана, і пры гэтым яго ўласнымі рукамі, адзім з буйнейшых у Савецкім Саюзе сучасных аўтамабільных завод. Хто ж яшчэ наядаўна мог меркаваць, што імяна Беларусь — стане ралізім буйнейшых грузавых аўтамабіляў-гігантаў грузавікаў-насію ў 40 тон!

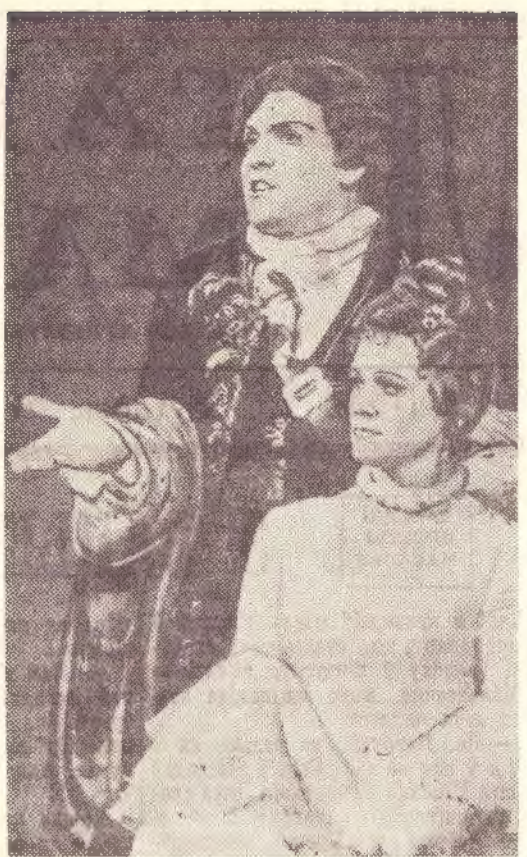
Імяна ў гэтым захаляпюцца глыбока сімваліка сілы і магчымасці Савецкай улады, савецкіх людзей, якія літаральна з нічога на месцы, ёсць наядаўна было пакрыта лясамі, адолелі за рэкордныя тэрміны пабудавалі завод і наладзілі на ім вытворчасць машын, што выкаліваюць адзіўленне ва ўсім свеце».

З глыбокай павагай замежныя гості гавораць пра дасягненні беларускага народа ў галіне сельскай гаспадаркі, навукі, культуры і мастацтва. Дырэктар Каралеўскай акадэміі драматычнага мастацтва Англіі Джон Ферналд, які глядзеў у Мінску ў пастаноўцы Рускага драматэатра імя Горькага п'есу Шэкспіра «Кароль Лір», шчыра прызнаўся, што ён «ніколі не бачыў лепш пастаўленай або сыгранай п'есы».

Група былых выхадцаў з Беларусі, які ў 1959 г. наведвалі родныя месціны, — не пазнала іх. Замест пацужоўнай, сармажнай, непісьменнай старой беларускай вёскі, з пахілымі хаткамі яны ўбачылі аўсім новыя вёскі, новых людзей у іх. Іх здзіўліла, што насельніцтва сучаснай беларускай вёскі — пагадоўна пісьменнае. Усюды ёсць школы, амаль усеады — электрычныя гармы, у хатах гаворыць радыё. У вёсках адбудаваны добраабарудаваныя лямы, клубы, ласні, балытны, магазіны...

Чытаючы водгукі замежных гасцей пра наш рэспубліку, і душа радуецца за яе гераізм, працавітасць народа. Ніколі больш не вернецца цяжкая мінуўшчына. На вернуць і светлую дарожку вышчэ нас Вялікі Кастрычнік. Пры памазоце іншых народаў Савецкага Саюза беларусы стварылі сваю суверэнную дзяржаву, зрабілі вельміны скачок ад эканамічнай і культурнай адсталасці да вышчых грамадскага прагрэсу. І не выпадкова ў нашай рэспубліцы, на нашых беларускіх заводах і фабрыках, у навукова-даследчых інстытутах і калгасах адуць цяпер браць войны, вучыцца людзі з розных краін і кантынентаў.

С. КОНАНАУ.

На здымку: сцяна са спектакля «Венецыянская білізны» ў пастаўцы Рускага драматычнага тэатра імя А. М. Горькага. У ролях: Дзямітры — арыст С. Гагуза, Разаўры — арыстка Я. Буркова.

САМАБЫТНАЕ СЛОВА

Бурнай вясновай павадкай улілося ў беларускую літаратуру ў першыя гады Савецкай улады многа маладых пісьменнікаў. Зімаваліся хоць бы тое, што адзін толькі «Маладая» ў сярэдзіне 20-х гадоў аб'ядноўваў некалькі сот членаў. У літаратуру ішлі людзі ад плуга і ад варштата, дэмабілізаваныя чырвонаармейцы і камандзіры, былыя партызаны. Мастацкім словам яны славілі вёскаміны Кастрычнік, выказвалі запавятыя пачуцці і спадарожны вывадзенага народа, стваралі сваю нацыянальную на форме і сацыялістычную на зместу літаратуру.

У ліку тых маладых пісьменнікаў быў і паэт Язэп Пушча (Язэп Пушчыч Пашчынскі), выхадзец з беднай селянскай сям'і. Друкавацца ён пачаў у 1922 г., у часопісе «Адраджэнне» пад псеўдаімям Язэп. «Раніца рыска», «Віта», «Дні вясны», «Песні на руінах», «Крыжаны плакат»... Так называліся кніжкі паэзіі Язэпа Пушчы, якія адна за адной выходзілі з друку ў 20-я гады. Потым у творчай біяграфіі паэта быў вялікі перапынак. У апошнім гады ён зноў актыўна ўключыўся ў літаратурнае жыццё рэспублікі.

Пазнаёміцца з творчым шляхам Язэпа Пушчы чытачы могуць па яго новай кнізе, якая выйшла з друку летась. У ёй сабраны творы паэта ранняга перыяду і напісаныя ў пазняваены час. Адкрываецца кніга кароткай, змястоўнай прамовай Пятра Глебкі.

Асабліва ранні творца Язэпа Пушчы — адустваласць у іх рагорныя творы апынаюцца ў карні; паэт выступае прыхільным неважліка лірычнага верша, лірычнай мініяцюры. Напісаныя трышчыя і большыя гадоў наезд, гэтыя творы, змешчаныя ў зборніку, не страцілі цікавасці для чытацкай публікі.

Язэп Пушча. Вершы і пазмы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1960.

Колькі раласных перамог на фронце мірнага будаўніцтва дасягнуў наш савецкі народ у мінулым, 1960 годзе! Падзвігі савецкіх людзей варты напалых песень і пазы, хваляючых гораў аб нашай сучаснасці.

Чым жа мінулы год быў характэрны для беларускай паэзіі? Што зрабілі нашы паэты, каб сваім палімічным словам услужылі роліцу Аячын, яе гераічны народ, і яшчэ вышчэ ўзялі мастацтва паэзіі, яе алкавую ролі ў барацьбе за выкананне велічых імянаў сямігодкі?

Аб гэтым ішла гаворка на справядліва-перавыбарчым сходзе секцыі паэзіі СП БССР, які адбыўся 11 студзеня.

У дакладзе пачаў Сяргей Грагорскі падрабязна спыніцца на дасягненнях мінулага паэтычнага года. Многія нашы паэты парадвалі чытачоў новымі творамі, прысвечанымі Радзіме, партыі, Леніну. Анаголь Вялігіні аублікаваў у «Полымі» першую частку пазмы «Вечер з Волгі» — аб юнацкіх гадах Уладзіміра Ільіча. Аўтар добра вывучыў той істарацкі матэрыял, які лёў у аснову пазмы. І тэрба спадарожна, што яго новы твор з'явіцца значным здабыткам нашай паэзіі. Максім Танк аублікаваў некалькі цыклаў вершаў, кожны з якіх адкрывае штосьці новае. Асабліва вымалююцца, на думку дакладчыка, такія вершы, як «Роздуд», «Самейны фотаздымак», «Табліца множання», вершы аб Амерыцы, напісаныя ў час знаходжання на XV

сесі Генеральнай Асамблеі ААН у Нью-Йорку.

Плечым быў мінулы год у творчасці Петруся Броўкі. Яго пазма «Мая» — глыбока хваляючы твор аб барацьбе працоўных за мір, супраць вайны. Новыя вершы паэта, якія ўвайшлі ў асобную кніжку «Далёка ад дому», — таксама добры падарунак чытачу. Яны, падкрэслівае дакладчык, радуецца сваёй навізнай. Працавітасць паэта, яго творчае натхненне — прыклад для многіх.

Барацьбе за мір, дружбе народаў прысвечана кніга новых вершаў Пімена Панчанкі «Нью-йоркскія малюнкы». Вершым гэтай кнігі («Калі падступаюць сілы», «Хаджу і езджу па Амерыцы» і інш.) напісаны з глыбокім пачуццём да Радзімы, хваляючы чытача, ачышчары раскідваюць перад ім свет.

Наша савецкая рэалісцы — асноўная зма творчасці беларускай паэзіі. На гэтую тэму напісаны шмат твораў. Асабліва вымалююцца сярэд і цыкл вершаў Уладзіміра Дубоўкі «Падарожжа на Прыпяці». Паэт прыгледзеўся, здавалася б, да самага звычайнага, будзённага і з глыбокім паэтычным абагульненнем намаляваў карціны жыцця і працы савецкіх людзей на сённяшнім Палесці. Вершым гэтыя сведчаш аб творчай мадаласці нашага старэйшага паэта. Зварнулі на сьбе увагу таксама новыя вершы Рыгора Барадуліна, напісаныя пасля пездэк на будаў-

ніцтва Полацкага нафтаперапрацоўчага завода і Бярэзавскай ДРЭС. Малады паэт адчувае пульс жыцця, ідзе ў нагу з ім. Яго вершы вылучаюцца свежасцю, арыгінальнасцю. Але, на думку дакладчыка, часам сярэд іх трапляюцца і слабыя, у якіх заўважаюцца паспешлівацы.

Вершым, прысвечанымі братняй дружбе народаў, Радзіме, напісалі М. Калачынскі, П. Пестрак, К. Кірэнка, А. Вялічэ. Актыўна выступілі ў друку А. Звонак, Р. Няхай, А. Бачыла, А. Лойка, М. Абрамыч, А. Русецкі, Я. Пушча, Н. Гілевіч і многія іншыя паэты.

У часопісах і газетах з'явілася шмат вершаў і нашай паэтычнай моладзі. Першыя кнігі вышпачылі Г. Бурайкін, У. Паўлаў, І. Сіпакоў, В. Кастылеў, В. Тарас. Шмат зрабілі беларускія паэты і ў галіне мастацкага перакладу з іншых моваў. На беларускую мове вышлі выбраныя творы Беранжэ, Данілавіча, С. Алейніка. Рыхтуюцца да друку кнігі выбраных вершаў А. Пракоф'ева і Т. Маскві. Вялікая праца была пераключана нашымі паэтамі па перакладзе вершаў для зборніка «Паэты сонечнай Малдовы».

Слыняючыся на рабоце секцыі паэзіі і яе бюро, дакладчык закрануў шмат цікавых пытаньняў, звязаных з прапагандай беларускай літаратуры, правядзеннем літаратурных вечараў, выданнем кніг і аўдыамагнетычнай моладзі. Па гэтых пы-

таньнях гаварылі ў спрэчках паэты А. Бачыла, П. Прыходзька, А. Русак, П. Броўка, Р. Няхай, С. Шушкевіч, А. Бажко і А. Вялігіні.

Быў зроблен заклік у аднас асабліва, што ён не спыняцца, ачышчары падрабязна на разгляд асобных паэтычных твораў, у прыватнасці, даючых пазы, якія былі аублікаваны ў мінулым годзе — «Караві пакаіе хутар» А. Бажко і «Штодзёны ластапад» С. Гаўрусёва. Дакладчык мала гаварыў і аб недахопах, якія, безумоўна, былі як у творчасці асобных паэтаў, так і ў рабоце ўсёй паэтычнай секцыі.

Бюро секцыі прапаліла не раз добрую ініцыятыву: напрыклад, вечар лірычнай паэзіі, абмеркаванне творчасці маладых паэтаў, прапановы аб выданні Анталогіі беларускай паэзіі і г. д. Але часам добрыя меры прыбілі беларускія паэты і ў галіне мастацкага перакладу з іншых моваў. На беларускую мове вышлі выбраныя творы Беранжэ, Данілавіча, С. Алейніка. Рыхтуюцца да друку кнігі выбраных вершаў А. Пракоф'ева і Т. Маскві. Вялікая праца была пераключана нашымі паэтамі па перакладзе вершаў для зборніка «Паэты сонечнай Малдовы».

Усім выступаючым на сходзе хвалявала пытанне аб тым, якія выдуюцца і прапагандаюцца творы беларускай паэзіі. У нас, у Мінску, ёсць зараз добрая паліграфічная база. Але кнігі выдуюцца чамусьці ў бедным мастацкім афармленні, часам на дрэняй паперы, па аднаму стандарту. Прадмовы да іх пішучы амаль што аднолькавыя, без уліку асаблівасці таго або ішага паэта. Паглядзіш на зборнікі, выданыя на Украіне, у Літве або ў Латвіі, і душа радуецца. Чаму ж у нас так дрэня выдуюцца паэтычныя кнігі? Ды і не толькі паэтычным.

Секцыя паэзіі яшчэ не наладзіла які след кантакту і з работнікамі кнігавядання, якія друкуюць выдавецтва свае ўмовы, вызначаючы тыражы і, яшчэ горш, адмаўляючы затым прымаць кнігу, калі паэт змяніў у ёй невялікія пераправы тую або іншую частку, аб тым, што работнікі кнігавядання часта памыляюцца, гаворыць такі факт. Для новага зборніка Максіма Рыльскага «Рукі і вінаград» адно з выдавецтваў вызначыла тыраж тры тысячы экзэмпляраў. Кнігу выдалі і праз некалькі дзён у магазінах не было ніводнага экзэмпляра. Цяпер тое ж выдавецтва вымушана перавыдаваць яе дадатковым тыражом.

Паэтычную кнігу, які ў факсу ішоў, трэба прапагандаваць усімі сродамі — па радыё, тэлебачанню, у друку. Напраўдлівае меркаванне, падкрэслівалі выступаючы, што наву паэзію не чытаюць. Ёю цікавіцца сотні тысяч людзей. Дрэна тое, што мы не ўмеём даносіць сваю кнігу да чытача прапагандаваць яе. Рэцэнзіі на кнігі нашай паэзіі, якія з'яўляюцца з перапынамі, друку, у большасці сваёй паважлівыя, у іх няма глыбокага аналізу творчасці таго або ішага паэта, глыбокай размовы аб паэтычным мастацтве. Літаратурныя вечары праводзіцца ў большасці выпадках некава. Замест таго, каб пагаворыць з чытачамі аб канкрэтных творах, паэты працягваюць па два — тры вершы. Такія пездэкі нічога не даюць ні аўтару кнігі, ні чытачу.

Больш аддаваць увагі паэтычнай кніжцы, прапагандаваць нашай паэзіі сярэд шырокай масы чытачоў, ушчынаюць у іх выскіны густы і быць паграбавальным да сьбе, да свайго творчасці — такія думкі выказвалі ўсе прамоўцы.

Выбрана нове бюро секцыі, у склад якога ўвайшлі: Р. Барадулін, А. Вялігіні, Н. Гілевіч, С. Грагорскі, Е. Лёс, А. Русецкі (старшыня) і Я. Сямікоў.

СЯБРОўСКІЯ ЭПІГРАМЫ

В. ДУБРОўСКАМУ
Па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам В. Дуброўскага ўпершыню прагучалі многія сімфанычныя творы маладых беларускіх кампазітараў.

З беларускай ліраю
ён сямброўства мае.
Ён і дзяўчынуе,
Ён і бласлаўяе.

Г. ВАГНЕРУ
Ён першым балетам не пада праслаўлены,
Другі ж, які пойдзе услед за ім, будзе хутка і добра пастанавлены,
Няхай будзе хутка і добра пастанавлены,
Ды толькі не будзе, як той, пастанавлены.

А. АПАНАСЕНКУ
Едзець з ансамблем па розных рэспубліках,
Слава гудзе ў гарадах незнаёмых.
Можна, пера і для роднае публікі
Выступіць дома?

М. АЛЯКСЕЕВ.

Андрэеўскія традыцыі живуць і сёння

Споўнілася 100 год у дні нараджэння выдатнага дзеяча народнай музычнай культуры, заснавальніка першага ў Расіі аркестра рускіх народных інструментаў, дырэктара, кампазітара і саліста на балалайцы Васіля Васільевіча Андрэева.

З малых год ён палюбіў рускую народную песню, вучыўся іграць на фартэпіяна і скрыпцы. Упершыню пачаў іграць на балалайцы ад старога селянскага музыканта — дзядзю Акіма Іванавіча Андрэева. Андрэеў аздаваў вялікую увагу на тое, што гэты інструмент можна ўласналічы і потым стварыць балалаечны аркестр, прыцягнуўшы да ўдзелу ў ім шматлікіх колы працоўных. Разам з мастрамі ён робіць аду, другую балалайку, пачынае актыўна выступаць як саліст.

Частая музычная выступленні Андрэева, яго ўпартая праца над удасканаленнем балалаечнай прывялі да стварэння «Першага гуртка аматыраў іграч на балалайцы». Але арганізаваныя адкрытыя канцэрты было вельмі цяжка. Ніхто не даваў для гэтага памешчання. І ўсё ж 20 сакавіка 1888 г. адбыўся такі канцэрт у харысц «Таварыства дапамогі бедным і хворым дзецям». Канцэрт, у праграму якога ўвайшлі рускія народныя песні, меў поспех. З вялікімі жажкамі былі наведаныя гасцёўніцы пездэка аркестра па Расіі.

Адночы Андрэеўскі аркестр выступіў на кватэры ў М. Вялічэ на адной з музычных паціц у прыёмнай П. Чайкоўскага, М. Рымскага-Корсакава, А. Лядова, А. Глазунова і другіх рускіх кампазітараў. Пасля канцэрта П. Чайкоўскі сказаў Андрэеву: «Якая прыгожасць гэтыя балалайкі! Які выкліковы эфект гучыцца даць у аркестры; па тэмбру іх не знаёмымі інструментам». Першае знаёмства з народным аркестрам Ф. Шаляпіна потым перарасло ў цесную творчую дружбу вялікага арыста з Андрэевым.

З кожным годам расце папулярнасць аркестра ў Расіі і за яе межамі. У Францыі ён заслужоўвае висо-

кую пахвалу Сен-Санса, Масні і іншых. Сам В. Андрэеў выбіраецца членам членам французскай Акадэміі мастацтваў.

Але істотнага прапагандыста рускай народнай музыкі непакоіць пытанне аб распаўсюджванні балалайкі сярэд шырокіх мас. Ён звяртаецца да царскага ўрада з просьбай дазволіць правядзенне нязалежных канцэртаў на фабрыках, заводах, стварыць іх спецыяльныя ўзросты. Яго прапанова не мела падтрымкі. Тады ён марыў навучыць ігры на балалайцы салдат Пецярбурскага гарнізона. Гэта новая прапанова доўга разглядалася ў розных інстанцыях. Андрэеў звяртаецца з запавяццям да Льва Талстога: «Ці патрэбна народу пазы і ці можна на лепшых узорах гэтай песні, якія перадаюцца балалайкай, развіццям музычны густ народа?»

У адказ Л. Талстой пісаў: «Я думаю, што ў гэтым пытанні дабра ісправу, стараручасца ўтрымаць у народзе яго старадаўняе чужоўныя песні. Думам, што і шлях, выбарены Вамі, прывядзе Вас да мэты, і таму жадаю поспеху Вашай справе».

Даволі быў атрымаў. У Пецярбургскім гарнізоне іграў на балалайцы займаўся каля 600 салдат. Салдаты палюбілі свайго высялага наставніка. У манатоннае жыццё царскай казармы прыйшла народная музыка. Паступова аматырскі балалаечны гурток павялічваўся другімі рускімі народнымі інструментамі — домбай, гуслямі, дудкамі. У 1896 г. гэты гурток ператварыўся ў Вялікарускі аркестр. У Андрэева многа памочнікаў, вучняў, паслядоўнікаў. Аркестр расце колькасна, пазышчаецца яго мастацтвам. Ён паспяхова гастролюе ў Германіі, Францыі, Амерыцы, у іншых краінах, а таксама дае шмат канцэртаў у гарадах Расіі. Вынікам гэтай дзейнасці было стварэнне вялікай колькасці самадзейных аркестраў на фабрыках і заводах.

В. Андрэеў успрыняў Вялікую Кастрычніцкую рэвалюцыю, аб адчуваў, што яго справа будзе высока ацэнена на народам. Ён перамяніў сваё імя на Андрэеў. Ён перамяніў сваё імя на Андрэеў. Ён перамяніў сваё імя на Андрэеў.

В. Андрэеў пачаў вялікую музычную спадчыну. Яго творы, асабліва

«Вясны, гучаш і сёння. Нездарма ў 1911 г. А. Тасканіні назваў яго «рускім Штраўсам». Тэатрычная праца Андрэева «Вялікарускі аркестр і яго значэнне для народа» і зараз мае актуальнае значэнне.

Дзейнасць В. Андрэева паслужыла вялікім прыкладам для стварэння толькі рускіх народна-інструментальных аркестраў. Яны даюць узор для развіцця музычнай народна-інструментальнай культуры народаў Савецкага Саюза. Мы ведаем чужоўныя народныя аркестры Узбекскай ССР, Казахскай ССР, Азербайджанскай, Арменіі, Грузіі, Літвы і іншых.

У 1957 г. пасля выступленняў Беларускага аркестра «Ленінградскага праўда» пісала: «Калі В. Андрэеў стварыў свой першы рускі народны аркестр, мала хто мог меркаваць, што гэты з'явіцца пачаткам цэлага руху ў музычнай культуры. Зараз такія аркестры ёсць амаль ва ўсіх рэспубліках».

Вялікай традыцыі рускага народнага музычнага мастацтва, звычэнага дзейнасці В. Андрэева паселі добрыя зерне і на нів Беларусі, якое і зараз дае добрую руш. У нашай рэспубліцы ўзрост для развіцця балалаечнага, кому, у нас існуе многа самадзейных аркестраў, якія класы народных інструментаў у музычных школах, ачышчальных, кансерваторыях. Вялікую і плёную работу ядуць педлагі і музыканты Г. Жыжары, П. Пагоцін, Н. Прошка і др. Гэтыя калектывы і выканаўцы свайго дзейнасці працягваюць традыцыі Андрэева, якую музыкальную культуру ў шырокіх працоўных масах.

Пад вялікім уплывам творчасці В. Андрэева з поспехам расквітнелі і беларускія народна-інструментальнае мастацтва. Стварэнне металічных дапаможнікаў, педлагічнага радзю, вылічэнне першай праграмы для класа чымбал для дзіцячых музычных школ, акая зараз друкуецца, даць магчымасць узяць на вышэйшы ступень развіццё народна-інструментальнай музыкі ў рэспубліцы.

Справа В. Андрэева, вялікага патрыяты напай Радзімы, расце, развіваецца, робіцца здабыткам многіх савецкіх людзей.

І. ЖЫНОВІЧ,
народны арыст БССР.

сённяшняга дня, захаляпці сілу амацінальнага ўдзялення. У іх чуваць вадгалас тых слаўных дзён, калі толькі-толькі пачыналася ў нашай краіне вялікае будаўніцтва.

Хлопцы, коней лясной і на плечы — снулі! Гусі ў небе ляцяць На Радзіму сваю; Заўважлі ласы На усё галасы.

Сустракае вясну Сакаліны ўзлёт, Лодкі, хлопцы, вяслуй На усё, да асют, Цёмны вір абімай, І вяску абімай!

Вельмі важна, што ўжо на пачатку творчага шляху Язэпа Пушчы вышпачыцца ўласнае бачанне свету, гучыць уласны паэтычны голас.

Але гэта зусім не азначае, што ў Язэпа Пушчы не было літаратурных наставнікаў. Яны, бесспрэчна, былі (беларускі фальклор, Сяргей Яеанін, напрыклад). Стаўленне паэта да творчых воніцы папярэднікаў было заўсёды ўдзілімае, сур'ёзнае. Напрыклад, традыцыйныя фальклорныя вобразы, сімвалы, паэтычныя спосады пераасэнсавана Язэпам Пушчычым-па-новаму:

Прытулюцца да сярэй зямлі, Ой ты, вешер, сціхай, не шумі!

Не хлілі быліну німа — кіц, Дай паслухаць вольны спеў крывіні,

Гоман рэкі, пералівы хвалі, Тон бягучы — снуць да сонца.

Сеняць яснай зоранькі агні, Навыходзяць светлыя квалдры дні.

(«Не пагасла», 1922).

Усхвалявана вітаў Язэп Пушча сацыялістычную рэвалюцыю, якая спраўдзіла адвечныя мары працоўных, прынесла ім доўгачаснае збавенне ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. На поўныя грузы ўдзіхнуў беларускі народ. Настала, нарэшце, для яго пара свабоднай творчай працы, грандычэных здзяйсненняў. У вершы «Радзіма і Сонца» (1922) паэт малюе вобраз народа-волат, пад напорам якога «скрадаюцца горы і трышчавыя скалы»; славіць песняю ішчашлівае ранне савецкай краіны, гаворыць аб тым вялікім народным энтузіязме, з якім народныя масы ўзяліся за адбудову свайго гаспадаркі.

Прачунілася

ПОДЗВІГ НАВУКОВЫ І ГРАМАДЗЯНСКІ

З прыемнасцю сустракаем мы выхад новых даследаванняў па гісторыі беларускай літаратуры і вядомыя падзеі, што такіх прац з'яўляецца ўсё больш, а навуковае вартасць іх унікальна вышэй. Але якіх бы поспехаў не дасягнула наша літаратуразнаўства, імя выдатнага вучонага акадэміка Карскага будзе заўсёды вымаўляцца з глыбокай павагай і пашанай як імя перагана і найбольш значага гісторыка беларускай мовы, фальклору і літаратуры.

Удзячнай наіваці назваў яго заснавальнікам беларускай філалогіі і гэтым назвавіць правільна і ўсеабадыма вызначыць месца і ролю вучонага ў гісторыі нацыянальнай Навука.

Вызначачы заслугі Я. Карскага перад айчынай навукай, мы не можам не паставіць перад сабой такія пытанні: якія акалічэнні аумовілі характар і напрамак яго навуковай дзейнасці? Чаму Карскаму судзіла было зрабіць першым гісторыкам беларускай літаратуры? Якія сцэны ў навуцы вядуць да палённых вынікаў і сапраўды вялікіх адкрыццяў?

Як вучоны-даследчык Я. Карскі самім непарэзным чынам звязан з дарэвалюцыйным рускім літаратуразнаўствам, з яго так званай акадэмічнай школы, агульнае дасягненні якой аказалі ўплыў і на дзейнасць паслядоўных вучоных. Гэта неабходна асабліва падкрэсліць тут, што толькі пры ацэнцы тагачаснага стану навуцы можна зразумець сутнасць дзейнасці акадэміка Карскага, правільна ацаніць навуковую вартасць яго прац.

Я. Карскі прышоў у навуку якраз у той час, калі літаратуразнаўства, лінгвістыка, этнаграфія, гісторыя і фальклорыстыка знаходзіліся ў стане ўздыму. Выходзілі з друку поўныя зборы твораў змалых усё больш-менш прыкметных пісьмэннікаў, збіраліся былі акадэмічныя выданні Дзяржавіна, Пушкіна, Вільямса. Пастылава ахвочыўся публікацыя помнікаў старажытнай літаратуры. Адрываліся чудотворныя скарбы вуснай паэзіі і творчасці рускага, а затым украінскага і беларускага народаў. Паглыбленае ўвучэнне старажытнай рускай пісьменнасці прыводзіла вучоных да пераканання ў неабходнасці сур'ёзнага даследавання пісьменнасці Украіны і Беларусі, ці, як тады гаварылася, пісьменнасці Паўднёва-Заходняй і Паўночна-Заходняй Русі, без глыбокага даследавання якой не магчыма было даць поўнае ўражанне гісторыі рускай літаратуры, а значыць, і ўсталяваць агульнае знамя літаратуразнаўства.

У другой палове мінулага і пачатку бягучага стагоддзя ўз'яўляюцца працы П. Уладзімірава, К. Харлампіева, С. Завітнечка, І. Шлягіна, М. Доунар-Запольскага, А. Шахірава, А. Салав'ява, М. Спірыдаскага, А. Пыліна і інш., у якіх асвятляліся дзейнасці Георгія Скарыны, Васіля Ціцінскага, Захарыя Канісцэвіча, разглядаліся беларускія летапісы і помнікі старажытнай пісьменнасці, паказвалася роля праваславных брацтваў у распаўсюджванні асветы і барацьбе беларускага народа супраць каталіцкай рэакцыі.

Так год ад года збіралася ўсё больш і больш матэрыялаў па гісторыі беларускай літаратуры. Гэты матэрыял быў у такой ступені важны і цікавы, што нельга было пакідаць яго па-за увагай. І вось у агульным курсе па гісторыі рускай літаратуры пачынае адводзіцца пэўнае месца і літаратуры Заходняй Русі. Праўда, яна разглядаецца ў такім жа плане, як і іншая, без уліку яе спецасаблівасці, якая вынікае з гістарычнага ўмоў развіцця беларускага народа і складае Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай.

Далей іншыя рускія даследчыкі, на нашу думку, пайшоў прафесар Е. Петухов. У сваім курсе старажытнай рускай літаратуры ён прысвяціў асобны раздзел літаратуры Паўднёва-Заходняй Русі. Аднак і ён не ўхіліўся з традыцыйнага ўяўлення, што беларуская пісьменнасць не больш, як пісьменнасць пэўнай тэрыторыі Русі. У працы Петухова мы наглядзім даўнае і нават неразумнае, з пункту погляду нашых сучасных навуковых ўяўленняў, аб'яднанне самых разнастайных матэрыялаў і аружэння тэарэтычных і метадаў. Пад тэрмінам «Літаратура Паўднёва-Заходняй Русі» разумеецца і беларуская і украінская літаратура, а ўсё дзеянне ў рускі асяродку да ліку дзейно паўднёвага захаду. Такая характарыстыка літаратурных з'яў мінулага мала чаго давала для іх разумення і асэнсавання, але важна тое, што аб гэтых з'явах ужо явілася сур'ёзна і прынцыпова гутарка. А што датычыцца манатрафічнага даследавання па асобных пятах іх і праблемаў, то яны не страцілі значэння і да нашых часоў.

Я. Карскі пачаў сваю навукова-даследчую працу ў галіне беларускай філалогіі не на пустым месцы. Да яго была прароблена значная праца пры гэтым значным калектывам даследчыкаў. І калі разглядаць дзейнасць Карскага пачатковага этапу, то яна ніякім асаблівым не вызначана. Малады вучоны цікавіўся асобнымі пытаннямі і праблемамі. У 90-я гады мінулага стагоддзя ён друкуе артыкулы «Два помнікі заходне-рускай таворкі: Літаранскі катэхізіс 1562 і Катахізіс катэхізіс 1582» (1893), «Аб мове так званых літоўскіх летапісаў» (1894), «Асаблівасці пісьма і мовы Мсціславава Евангелія» (1895), «Заходне-рускія пераклады псалтыры XV—XVII ст.ст.» (1896), «Заходне-рускі зборнік XV ст.» (1897), «Заходне-рускі сказанне аб Сімеоне-прароку» па рукапісе XVI ст.» (1898), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899).

Навуковая вартасць пералічаных артыкулаў высокая, аднак яны не адзіраюць і не маюць адзінаццёвай важнасці і значэння ў літаратуразнаўстве, як абавязальнае праца «Беларусь», бо любая колькасць навуковых артыкулаў пра пэўнае значэнне гісторыі літаратуры яшчэ не складае прадмета навуцы.

Але з-пад пера Я. Карскага штогод выходзілі ўсё новыя і новыя працы, і з кожным годам пашыралася кола яго навуковых інтарэсаў. Я. Карскі публікуе артыкулы па мове, літаратуры, вуснай народнай творчасці і фальклору. У яго збіраюцца неабходны фактычны матэрыял, патраба ў абагульненні якога рабілася назвычак называнай працы. І Я. Карскі бярэцца за справу манатрафічнага «Беларусі», якая паставіла перад аўтарам у рад найбольш буйных і славутых вучоных славянскага свету.

У галіне беларускай філалогіі Я. Карскі працаваў каля сарака год. Нышняя шматгадовая праца вучонага прынесла вялікі плён. Думам, чым больш поспехаў дасягне наша нацыянальная філалогічная навука, тым вышэй мы будзем ацэньваць гістарычную вагу навуковага і грамадскага подзвігу акадэміка Карскага.

Сваёй вялікай і ўсеабадымай працай «Беларусь» акадэмік Карскі пакінуў новы этап у гісторыі філалогіі і навуковай дзейнасці першым гісторыкам беларускай мовы і літаратуры. Да яго беларуская мова разглядалася як гаворка рускай мовы, а беларуская літаратура як частка рускай літаратуры. Агульнае погляды і традыцыйнае ўяўленне вымагалі, каб Я. Карскі не выйшаў з кола існуючых падмацаванняў выказванням прызнаных аўтарытэтаў, тэорыі. Але фактычны матэрыял, збіраны даследчыкам, не толькі не падмацоўваў існуючую тэорыю, а разглядаўся ў сваёй асаблівасці і ўласнай сутнасці. Гэта даю амажлівасць прымята вылучыцца з кола сучаснасці, стаць адкрытым чынам новай дарогі ў абранай ім спецыяльнасці, зрабіць сапраўдным наватарам у навуцы.

Даследчыцы творы беларускай літаратуры, Карскі ўсталяваў перш за ўсё іх спецасаблівую моўную адметнасць, а таму, нічыё ён, гутарка аб беларускай пісьменнасці можа ісці толькі з таго часу, калі ён выказаў ісці вылучыцца асаблівасці беларускай мовы, а імяна, з XIV стагоддзя. На першым этапе, адначасна даследчык, стара беларуская пісьменнасць з'яўляецца праямам агульнарускай літаратуры, але потым, пад уплывам розных прычын, адасобілася і набыла свой арыгінальны характар. Такім чынам, акадэмік Карскі ўнікнуў той абмежаванасці, якая ўласцівая працам яго папярэднікаў і якіх анімавала ісці стара беларуская пісьменнасць па-за сцяны старажытнай рускай літаратуры і акалічэнні, якія аумовілі з'яўленне гэтых твораў. У далейшым выдаленне прарывалася пэўная непаспеласць, бо той жа А. Пылін глуміўся характар і накіраванасць рускай літаратуры гістарычным умовам жыцця рускага народа і падобна гэта датычылася новай літаратуры.

Сіла і веліч Карскага ў тым, што ён не страціў значэння і да нашых часоў. Я. Карскі пачаў сваю навукова-даследчую працу ў галіне беларускай філалогіі не на пустым месцы. Да яго была прароблена значная праца пры гэтым значным калектывам даследчыкаў. І калі разглядаць дзейнасць Карскага пачатковага этапу, то яна ніякім асаблівым не вызначана. Малады вучоны цікавіўся асобнымі пытаннямі і праблемамі. У 90-я гады мінулага стагоддзя ён друкуе артыкулы «Два помнікі заходне-рускай таворкі: Літаранскі катэхізіс 1562 і Катахізіс катэхізіс 1582» (1893), «Аб мове так званых літоўскіх летапісаў» (1894), «Асаблівасці пісьма і мовы Мсціславава Евангелія» (1895), «Заходне-рускія пераклады псалтыры XV—XVII ст.ст.» (1896), «Заходне-рускі зборнік XV ст.» (1897), «Заходне-рускі сказанне аб Сімеоне-прароку» па рукапісе XVI ст.» (1898), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899).

Навуковая вартасць пералічаных артыкулаў высокая, аднак яны не адзіраюць і не маюць адзінаццёвай важнасці і значэння ў літаратуразнаўстве, як абавязальнае праца «Беларусь», бо любая колькасць навуковых артыкулаў пра пэўнае значэнне гісторыі літаратуры яшчэ не складае прадмета навуцы.

Але з-пад пера Я. Карскага штогод выходзілі ўсё новыя і новыя працы, і з кожным годам пашыралася кола яго навуковых інтарэсаў. Я. Карскі публікуе артыкулы па мове, літаратуры, вуснай народнай творчасці і фальклору. У яго збіраюцца неабходны фактычны матэрыял, патраба ў абагульненні якога рабілася назвычак называнай працы. І Я. Карскі бярэцца за справу манатрафічнага «Беларусі», якая паставіла перад аўтарам у рад найбольш буйных і славутых вучоных славянскага свету.

У галіне беларускай філалогіі Я. Карскі працаваў каля сарака год. Нышняя шматгадовая праца вучонага прынесла вялікі плён. Думам, чым больш поспехаў дасягне наша нацыянальная філалогічная навука, тым вышэй мы будзем ацэньваць гістарычную вагу навуковага і грамадскага подзвігу акадэміка Карскага.

Учора, 16 студзеня, пачалася сесія акадэміі грамадскіх навук АН БССР, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння выдатнага беларускага вучонага, акадэміка АН СССР і правадзейнага члена Акадэміі навук Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі Яфіма Фёдаравіча Карскага. Сесія адкрыў уступным словам акадэмік — сакратар акадэміі грамадскіх навук акадэмік Ц. С. Гарбуню. З дакладам аб навуковай дзейнасці

насе Карскага пачатковага этапу, то яна ніякім асаблівым не вызначана. Малады вучоны цікавіўся асобнымі пытаннямі і праблемамі. У 90-я гады мінулага стагоддзя ён друкуе артыкулы «Два помнікі заходне-рускай таворкі: Літаранскі катэхізіс 1562 і Катахізіс катэхізіс 1582» (1893), «Аб мове так званых літоўскіх летапісаў» (1894), «Асаблівасці пісьма і мовы Мсціславава Евангелія» (1895), «Заходне-рускія пераклады псалтыры XV—XVII ст.ст.» (1896), «Заходне-рускі зборнік XV ст.» (1897), «Заходне-рускі сказанне аб Сімеоне-прароку» па рукапісе XVI ст.» (1898), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899).

Навуковая вартасць пералічаных артыкулаў высокая, аднак яны не адзіраюць і не маюць адзінаццёвай важнасці і значэння ў літаратуразнаўстве, як абавязальнае праца «Беларусь», бо любая колькасць навуковых артыкулаў пра пэўнае значэнне гісторыі літаратуры яшчэ не складае прадмета навуцы.

Але з-пад пера Я. Карскага штогод выходзілі ўсё новыя і новыя працы, і з кожным годам пашыралася кола яго навуковых інтарэсаў. Я. Карскі публікуе артыкулы па мове, літаратуры, вуснай народнай творчасці і фальклору. У яго збіраюцца неабходны фактычны матэрыял, патраба ў абагульненні якога рабілася назвычак называнай працы. І Я. Карскі бярэцца за справу манатрафічнага «Беларусі», якая паставіла перад аўтарам у рад найбольш буйных і славутых вучоных славянскага свету.

У галіне беларускай філалогіі Я. Карскі працаваў каля сарака год. Нышняя шматгадовая праца вучонага прынесла вялікі плён. Думам, чым больш поспехаў дасягне наша нацыянальная філалогічная навука, тым вышэй мы будзем ацэньваць гістарычную вагу навуковага і грамадскага подзвігу акадэміка Карскага.

Сваёй вялікай і ўсеабадымай працай «Беларусь» акадэмік Карскі пакінуў новы этап у гісторыі філалогіі і навуковай дзейнасці першым гісторыкам беларускай мовы і літаратуры. Да яго беларуская мова разглядалася як гаворка рускай мовы, а беларуская літаратура як частка рускай літаратуры. Агульнае погляды і традыцыйнае ўяўленне вымагалі, каб Я. Карскі не выйшаў з кола існуючых падмацаванняў выказванням прызнаных аўтарытэтаў, тэорыі. Але фактычны матэрыял, збіраны даследчыкам, не толькі не падмацоўваў існуючую тэорыю, а разглядаўся ў сваёй асаблівасці і ўласнай сутнасці. Гэта даю амажлівасць прымята вылучыцца з кола сучаснасці, стаць адкрытым чынам новай дарогі ў абранай ім спецыяльнасці, зрабіць сапраўдным наватарам у навуцы.

Даследчыцы творы беларускай літаратуры, Карскі ўсталяваў перш за ўсё іх спецасаблівую моўную адметнасць, а таму, нічыё ён, гутарка аб беларускай пісьменнасці можа ісці толькі з таго часу, калі ён выказаў ісці вылучыцца асаблівасці беларускай мовы, а імяна, з XIV стагоддзя. На першым этапе, адначасна даследчык, стара беларуская пісьменнасць з'яўляецца праямам агульнарускай літаратуры, але потым, пад уплывам розных прычын, адасобілася і набыла свой арыгінальны характар. Такім чынам, акадэмік Карскі ўнікнуў той абмежаванасці, якая ўласцівая працам яго папярэднікаў і якіх анімавала ісці стара беларуская пісьменнасць па-за сцяны старажытнай рускай літаратуры і акалічэнні, якія аумовілі з'яўленне гэтых твораў. У далейшым выдаленне прарывалася пэўная непаспеласць, бо той жа А. Пылін глуміўся характар і накіраванасць рускай літаратуры гістарычным умовам жыцця рускага народа і падобна гэта датычылася новай літаратуры.

Сіла і веліч Карскага ў тым, што ён не страціў значэння і да нашых часоў. Я. Карскі пачаў сваю навукова-даследчую працу ў галіне беларускай філалогіі не на пустым месцы. Да яго была прароблена значная праца пры гэтым значным калектывам даследчыкаў. І калі разглядаць дзейнасць Карскага пачатковага этапу, то яна ніякім асаблівым не вызначана. Малады вучоны цікавіўся асобнымі пытаннямі і праблемамі. У 90-я гады мінулага стагоддзя ён друкуе артыкулы «Два помнікі заходне-рускай таворкі: Літаранскі катэхізіс 1562 і Катахізіс катэхізіс 1582» (1893), «Аб мове так званых літоўскіх летапісаў» (1894), «Асаблівасці пісьма і мовы Мсціславава Евангелія» (1895), «Заходне-рускія пераклады псалтыры XV—XVII ст.ст.» (1896), «Заходне-рускі зборнік XV ст.» (1897), «Заходне-рускі сказанне аб Сімеоне-прароку» па рукапісе XVI ст.» (1898), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899).

Навуковая вартасць пералічаных артыкулаў высокая, аднак яны не адзіраюць і не маюць адзінаццёвай важнасці і значэння ў літаратуразнаўстве, як абавязальнае праца «Беларусь», бо любая колькасць навуковых артыкулаў пра пэўнае значэнне гісторыі літаратуры яшчэ не складае прадмета навуцы.

Але з-пад пера Я. Карскага штогод выходзілі ўсё новыя і новыя працы, і з кожным годам пашыралася кола яго навуковых інтарэсаў. Я. Карскі публікуе артыкулы па мове, літаратуры, вуснай народнай творчасці і фальклору. У яго збіраюцца неабходны фактычны матэрыял, патраба ў абагульненні якога рабілася назвычак называнай працы. І Я. Карскі бярэцца за справу манатрафічнага «Беларусі», якая паставіла перад аўтарам у рад найбольш буйных і славутых вучоных славянскага свету.

У галіне беларускай філалогіі Я. Карскі працаваў каля сарака год. Нышняя шматгадовая праца вучонага прынесла вялікі плён. Думам, чым больш поспехаў дасягне наша нацыянальная філалогічная навука, тым вышэй мы будзем ацэньваць гістарычную вагу навуковага і грамадскага подзвігу акадэміка Карскага.

Сваёй вялікай і ўсеабадымай працай «Беларусь» акадэмік Карскі пакінуў новы этап у гісторыі філалогіі і навуковай дзейнасці першым гісторыкам беларускай мовы і літаратуры. Да яго беларуская мова разглядалася як гаворка рускай мовы, а беларуская літаратура як частка рускай літаратуры. Агульнае погляды і традыцыйнае ўяўленне вымагалі, каб Я. Карскі не выйшаў з кола існуючых падмацаванняў выказванням прызнаных аўтарытэтаў, тэорыі. Але фактычны матэрыял, збіраны даследчыкам, не толькі не падмацоўваў існуючую тэорыю, а разглядаўся ў сваёй асаблівасці і ўласнай сутнасці. Гэта даю амажлівасць прымята вылучыцца з кола сучаснасці, стаць адкрытым чынам новай дарогі ў абранай ім спецыяльнасці, зрабіць сапраўдным наватарам у навуцы.

Даследчыцы творы беларускай літаратуры, Карскі ўсталяваў перш за ўсё іх спецасаблівую моўную адметнасць, а таму, нічыё ён, гутарка аб беларускай пісьменнасці можа ісці толькі з таго часу, калі ён выказаў ісці вылучыцца асаблівасці беларускай мовы, а імяна, з XIV стагоддзя. На першым этапе, адначасна даследчык, стара беларуская пісьменнасць з'яўляецца праямам агульнарускай літаратуры, але потым, пад уплывам розных прычын, адасобілася і набыла свой арыгінальны характар. Такім чынам, акадэмік Карскі ўнікнуў той абмежаванасці, якая ўласцівая працам яго папярэднікаў і якіх анімавала ісці стара беларуская пісьменнасць па-за сцяны старажытнай рускай літаратуры і акалічэнні, якія аумовілі з'яўленне гэтых твораў. У далейшым выдаленне прарывалася пэўная непаспеласць, бо той жа А. Пылін глуміўся характар і накіраванасць рускай літаратуры гістарычным умовам жыцця рускага народа і падобна гэта датычылася новай літаратуры.

Сіла і веліч Карскага ў тым, што ён не страціў значэння і да нашых часоў. Я. Карскі пачаў сваю навукова-даследчую працу ў галіне беларускай філалогіі не на пустым месцы. Да яго была прароблена значная праца пры гэтым значным калектывам даследчыкаў. І калі разглядаць дзейнасць Карскага пачатковага этапу, то яна ніякім асаблівым не вызначана. Малады вучоны цікавіўся асобнымі пытаннямі і праблемамі. У 90-я гады мінулага стагоддзя ён друкуе артыкулы «Два помнікі заходне-рускай таворкі: Літаранскі катэхізіс 1562 і Катахізіс катэхізіс 1582» (1893), «Аб мове так званых літоўскіх летапісаў» (1894), «Асаблівасці пісьма і мовы Мсціславава Евангелія» (1895), «Заходне-рускія пераклады псалтыры XV—XVII ст.ст.» (1896), «Заходне-рускі зборнік XV ст.» (1897), «Заходне-рускі сказанне аб Сімеоне-прароку» па рукапісе XVI ст.» (1898), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899), «Асаблівасці пісьма і мовы рускай зборнікі XV ст.» (1899).

Навуковая вартасць пералічаных артыкулаў высокая, аднак яны не адзіраюць і не маюць адзінаццёвай важнасці і значэння ў літаратуразнаўстве, як абавязальнае праца «Беларусь», бо любая колькасць навуковых артыкулаў пра пэўнае значэнне гісторыі літаратуры яшчэ не складае прадмета навуцы.

Але з-пад пера Я. Карскага штогод выходзілі ўсё новыя і новыя працы, і з кожным годам пашыралася кола яго навуковых інтарэсаў. Я. Карскі публікуе артыкулы па мове, літаратуры, вуснай народнай творчасці і фальклору. У яго збіраюцца неабходны фактычны матэрыял, патраба ў абагульненні якога рабілася назвычак называнай працы. І Я. Карскі бярэцца за справу манатрафічнага «Беларусі», якая паставіла перад аўтарам у рад найбольш буйных і славутых вучоных славянскага свету.

У галіне беларускай філалогіі Я. Карскі працаваў каля сарака год. Нышняя шматгадовая праца вучонага прынесла вялікі плён. Думам, чым больш поспехаў дасягне наша нацыянальная філалогічная навука, тым вышэй мы будзем ацэньваць гістарычную вагу навуковага і грамадскага подзвігу акадэміка Карскага.

Я. Ф. Карскага як этнографа, літаратара, даследчыка беларускага фальклору выступаюць на сесіі акадэміі П. Глоба, кандыдаты філалагічных навук М. Суднік, А. Жураўскі, М. Бірала, П. Цімашэнка, В. Мартынаў, Ю. Пшыркоў, член-карэспандэнт АН БССР І. Гутар, кандыдаты гістарычных навук М. Грынблат, В. Бандарчык.

Друкуем артыкул Ю. Пшыркоў, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Я. Ф. Карскага.

эстэтычны крытэры, якімі сучаснае яму літаратуразнаўства карысталася ў ацэнцы літаратуры XVIII і XIX стагоддзяў, ён паслядоўна распаўсюдзіў і на літаратуру даўно мінулых часоў, у прыватнасці, на старую беларускую пісьменнасць. Ён бярэ пад увагу перш за ўсё тое, а што імяна даследчыкі калі і прыгледзілі, толькі мімаходзя, і імяна: гістарычны факт абасцябання захадне-рускіх амажлівасці і аб'яднанне іх з Літоўскай адзінай дзяржавай, якая здолела супрастаяць татарскай і нямецкай захопнікам. Гэты, вымушаны абставінамі часу, падзея Русі аумовіў фарміраванне беларускай народнасці, а значыць, і беларускай мовы і беларускай літаратуры.

Я. Карскі высокая ацэньваў помнікі стара беларускай пісьменнасці і заўсёды падкрэсліваў, што гэтыя помнікі не менш народнае грамадскае і духоўнае патрабаванне народа. Характэрныя дзейнасці Георгія Скарыны, Васіля Ціцінскага, Сымона Буднага і іншых, ён перш за ўсё адначасна ў патрыятычным мэтанакіраванасці. Вось што пісаў Я. Карскі аб пераказах Георгія Скарыны: «Пераклады Скарыны і яго праддзяжніцкае абавязальнае перапісчыкаў не мелі на мове якіх-небудзь канфесіянальных імкненняў: жадаанне іх было толькі прынесці карысць сваёму народу».

Тое ж даследчык бачыць і ў дзейнасці В. Ціцінскага, і імяна: «хлопцы аб асвете простага народа». Беларускі народ быў пастаўлены гісторыяй у надзвычайныя спрыяльныя ўмовы. На працягу многіх стагоддзяў кіруючыя колы панска-шляхецкай Польшчы, а потым самадзяржаўнай Расіі анарх распаўсюджвалі і імяна вылучылі аб яго інтэлектуальнай адсталасці, каб тым самым прынізіць яго чалавечую годнасць. Можна не сумнявацца, што падобныя імяна дэпарты і пераносілі і самоку Я. Карскаму, што, вядома, абурала яго да глыбін душы. Вось таму характарыстыка дзеяч мінулага, думам, нам, палемікам накіравана ў Карскага супраць бытаваўшых у той час пачкаў на беларускі народ з боку ўважлівых рэакцыянераў. І калі, напрыклад, для прафесара Петухова Карскі Скарына самы звычайны пераказчык бібліі на рускую мову, аб якім ён толькі мімаходзя прыгледзе, то для Карскага імяна Скарыны друкаваліся ў Прадзвіж і Кракаве, то для акадэміка Карскага, Георгія Скарына — самы адукаваны чалавек свайго часу, які ніколі не ўступаў тагачасным захадне-рускімі дзеячам у іх саваіх сумленні, ні на энэргіі, ні на сваіх сумленні.

Я. Карскі абагульніў усё тое, што было зроблена ў галіне беларускай філалогіі рускімі, польскімі і украінскімі вучонымі. Аднак, скажаць толькі гэта, значыць не дзіўна і не канчае разумець сутнасць і значэнне называнай працы. Імяна шматгадовай дзейнасці выдатнага вучонага. Вучоныя братніх рускага, польскага і украінскага народаў вельмі многа зрабілі ў вучуццё імяна беларускай пісьменнасці, але жожны з іх амажлівасці беларускую літаратуру ў дачыненні толькі да літаратуры свайго ўласнага народа. Зусім інакш зрабіў наш выдатны сучаснык. Ён даскана лага вылучыў літаратуры працаў Беларусі, упершыню сістэматызаваў іх у адзіны фактычны паказаль, што і беларускую літаратуру ў агульнае літаратурнае ўсяе імяна ўлічыў у сваёй вылучыцца асаблівасці імяна вучонага.

Вучоныя братніх рускага, польскага і украінскага народаў вельмі многа зрабілі ў вучуццё імяна беларускай пісьменнасці, але жожны з іх амажлівасці беларускую літаратуру ў дачыненні толькі да літаратуры свайго ўласнага народа. Зусім інакш зрабіў наш выдатны сучаснык. Ён даскана лага вылучыў літаратуры працаў Беларусі, упершыню сістэматызаваў іх у адзіны фактычны паказаль, што і беларускую літаратуру ў агульнае літаратурнае ўсяе імяна ўлічыў у сваёй вылучыцца асаблівасці імяна вучонага.

Вучоныя братніх рускага, польскага і украінскага народаў вельмі многа зрабілі ў вучуццё імяна беларускай пісьменнасці, але жожны з іх амажлівасці беларускую літаратуру ў дачыненні толькі да літаратуры свайго ўласнага народа. Зусім інакш зрабіў наш выдатны сучаснык. Ён даскана лага вылучыў літаратуры працаў Беларусі, упершыню сістэматызаваў іх у адзіны фактычны паказаль, што і беларускую літаратуру ў агульнае літаратурнае ўсяе імяна ўлічыў у сваёй вылучыцца асаблівасці імяна вучонага.

Вучоныя братніх рускага, польскага і украінскага народаў вельмі многа зрабілі ў вучуццё імяна беларускай пісьменнасці, але жожны з іх амажлівасці беларускую літаратуру ў дачыненні толькі да літаратуры свайго ўласнага народа. Зусім інакш зрабіў наш выдатны сучаснык. Ён даскана лага вылучыў літаратуры працаў Беларусі, упершыню сістэматызаваў іх у адзіны фактычны паказаль, што і беларускую літаратуру ў агульнае літаратурнае ўсяе імяна ўлічыў у сваёй вылучыцца асаблівасці імяна вучонага.

Вучоныя братніх рускага, польскага і украінскага народаў вельмі многа зрабілі ў вучуццё імяна беларускай пісьменнасці, але жожны з іх амажлівасці беларускую літаратуру ў дачыненні толькі да літаратуры свайго ўласнага народа. Зусім інакш зрабіў наш выдатны сучаснык. Ён даскана лага вылучыў літаратуры працаў Беларусі, упершыню сістэматызаваў іх у адзіны фактычны паказаль, што і беларускую літаратуру ў агульнае літаратурнае

Граніца жыцця і мастацтва

У Тэатры юнага гледача паказвалі спектакль па п'есе В. Белазе-рава «На граніцы». Перад залонаю з'явілася артыстка М. Мацкевіч і паведаміла, што герой спектакля капітан Славян знаходзіцца тут жа, у глядзельнай зале. Дзеці пачалі азірацца, шукаць яго вачыма. І на самай справе, з крэсла падняўся капітан у форме пагранічніка і выйшаў на сцэну. Гул расчаравання пачуўся ў зале:

— Я яго ведаю, гэта артыст. Ні-які ён не пагранічнік... Яго фата-графія ў калідоры вісіць.

Цікава, да спектакля прыкмет-на знізілася. І прамова выканаўца ролі капітана артыста Г. Ручым-скага патанула ў нараваннях дзе-цей.

Здзіўленне, якое ўзнікла ў па-чатку спектакля, не расцэлілася да канца, таму што ў пралог су-ткнуліся дзве стыхіі: жыццё і ма-стацтва. Хоць «падуоўнае» — гэта жыццё, але сапраўды ж п'еса ні-колі не будзе атэасамлена з жы-ццём. Хлопчыкі і дзяўчынкі, якія сядзелі ў глядзельнай зале, веда-лі, што такое спектакль. Яны ставілі на належны чынам да ма-стацкага вымыслу і ў ім знахо-дзілі жыццёвыя рысы. Але калі на сцену палымалася акцёр, апра-чэна ў форму капітана-паграніч-ніка, а гледача пераконаваць, што ён «сапраўдны», дык з'яўляецца натуральна непараўнальна. Між-памяж тэатрам і рэальнасцю ёсць, і спецыяльна не пельга ніякімі домыс-ламі. Школьнікі прыходзяць у тэатр, імяна ў тэатры — глядзец спе-таклі. І цалкам ад тэатра і драма-турга залежыць, у якой меры гля-дач завершыць у праўдзівасці, у жыццёвасці сцвянення калізіі і ха-рактераў.

Гаворачы пра жыццёвасць калі-зій п'есы, трэба адзначыць, што яна расказвае пра падзеі, якія вельмі цікавыя нашым школьні-кам. На тэрыторыю савецкай краі-ны перайшоў шпіён Дарсен. Ён па-вінен сустрэцца з нейкай жанчы-най і перадаць ёй сакрэтную по-шту. Але пагранічнікі заўважылі парухі ворага. У гэты момант ук-лючаюцца фантазёры і рамантыкі Мікіта, Антос, Марылька, якія жы-вуць у раёне пагранічнай заста-вы. У паслужку леспаркага з'яўляю-цца новы чалавек — настаўніца Зір-нова. Яна становіцца аб'ектам па-дазронаў Мікіты. Але потым вы-святляецца, што настаўніца вы-конвае заданне падпалкоўніка Са-лаўёва ў выхаванні дзяцей. Калізі-і ў п'есе дакладна сілечны, падзеі па-даюць ледзь не на сэрванце па-гранічнай. Капачей качуць, гля-дач увесь час ахідаюцца ў на-пружанні. Але было б ліха леш-камі, б і праз сюжэтныя хвалі мо-гла было больш выразна ўбачыць лю-дзей і ізраўнець, якія пачулі імі кірунок.

У спектаклі ўдзельнічаюць любі-мыя школьнікамі артысты: В. Го-вар-Бандарэнка, Г. Ручымскі, Б. Ш-скуп, В. Унукаў, Р. Маленчанка, Н. Кравая, Л. Цімафеева, А. Ва-ляеў, П. Дубашыньскі. Такі ансамбль можа ўпрыгожыць любы сцэнічны твор. Разумны і вопытны рэжысёр

В. Падехін зрабіў многа, каб спектакль дайшоў да гледача. Самая каларытная фігура ў спе-таклі — хлопчык Мікіта (Р. Мален-чанка). Але глядач не толькі ўваж-ліва сочыць за тым, як па-хлепа-саму прывабна Мікіта лядула до-шчэ шпіёна і выдае сябе за пагра-нічніка. Яму хочацца ўбачыць, якія змены адбываюцца ў яго ха-рак-тары, як раскрываецца і пераўтвар-раецца ўнутранае жыццё хлопчыка ў яго жыццёвых сутыкненнях. Хлопчыкі і дзяўчынкі, якія сяд-зяць у зале, хочучы бліжэй па-знаёміцца з героем, які жыве на сцене. Талант артыста дапамог ле-геру набыць больш пераканальныя жыццёвыя рысы, чым у п'есе, але недаканаласць вобразу ў п'есе ар-тыстка Р. Маленчанка зусім пе-радаецца не здолела.

Фінал п'есы гаворыць, што вы-далі камандзір «групы садзення пагранічнікам» Мікіта варты пага-ды і асмяяння. А вось дзяўчынка Марылька прадстаўлена да ўрадавай узагароды. Чаму такая несправд-лівасць? Толькі таму, што аўтар прадставіў ёй больш падоходзячы выпадак вынашчэння, а хлопчыкаў павяліў такой магчымасцю? Ці ж гледачам даказалі, што Мікіта ў тых жа акалічэннях правіў бы мадаўдасна і не паспрабаваў бы за-трымаць парухальніка? Наадварот, мы глыбока ўпэўнены, што хлопчы-кі яго сярба Антос (артыстка Н. Кравая) не паяўляўся б сустрэчы з ворагам.

Наглядзеўшы на артыстычныя прывабнасці і шчыры талант Л. Цімафеева, які Марылька не я-зёе ў сваім характары рысы, якія зрабілі б заканамерны і ўнутрана апраўданым яго мужны чыны.

Апошняя карціна спектакля накі-равана супраць ледкадушных фанта-зёраў. Па ідэі п'есы трэба выкрасіць беспадстаўнае фантазёрства хлоп-чыкаў, якія захапляюцца чытаннем прыгодніцкай літаратуры. Гэта высакародная мэта. Настаўнікі і бацькі ведаюць, колькі шкоды пры-неслі справе выхавання падраста-ючага пакалення творы накітацт «Заблітаўца следу», «Тамнічача следу» і г. д. Гэты творы пака-дуюць у думкі дзіцяці да таго, што татапамог да школы і бацькам выхавалі сапраўдных савецкіх лю-дзей. Аўтар п'есы паставіў сабе за-мэту амагца супраць уплыў та-кіх творцаў, які цалкам не вырашай-це.

Цікавы ў спектаклі — темпера-ментны Гог Саказе (В. Унукаў), своеасаблівы дзед Хор (А. Валяеў). Удалы, думачка нам, у спектаклі вобраз настаўніцы Зірновай (Л. Бельская). Дзяўчына ходзі па-дазронаў у цэнтры падазронаў у шпіянажы. Рэжысёр амаль кінема-графічным прыёмам паказаў твар настаўніцы буйным планам. Ён кожную хвіліну ставіць яе бліжэй да гледача, наперадзе іншых персана-жаў, вылучае ў масі.

Спектакль закінчаецца. Школь-нікі даведваюцца, што настаўніца не шпіёнка, а былая партызанка, а Марылька прадстаўлена да ўзнаго-роды. Сюжэт завершаны. У гэты час падпалкоўнік Салаўёў (В. Го-

вар-Бандарэнка) гаворыць па-чу-вальную прамову аб розніцы паміж «гераізмам» і «геройствам». Ён ука-зае дзеям, што такое добра і што такое дрэнна. Уласна, ён гаворыць тое, што павінен быў сказаць сам спектакль.

«На граніцы» сучасная п'еса, ў ёй не абыйдзены і сённяшнія пы-танні міжнароднага жыцця.

Многае ў спектаклі належыць афармленню. Дыкарацы мастака Г. Пешкура вабачэ праўдзівасцю, глыбінёй і шчырасцю. У зменлівых фарбах і танальнасці пейзажу адчу-ваецца жаданне сказаць сваё слова, а не толькі аформіць месца дзеяння.

Спектакль не пазбаўлены паўнай педагогічнай мэтанакіраванасці. У ім вядзецца размова пра пільнасць, выкрываюцца ілжывыя рамантыка. Але асабліва дзеянне патрэбны такія творы, якія б глыбей пранікалі ў жыццё нашага народа, да ўнутранага свету хлопчыкаў і дзяўчынак, самых чужых гледачоў спектакляў тэатра.

Л. АНДРЭЕВ

Вечар А. Багатырова

У гарадскім Доме культуры (Ві-цебскі) адбыўся творчы канцэрт кам-позітара А. Багатырова. Праграма была цікавай і рэзультатнай.

У першым аддзяленні тэкінае складана, кантрастнае ва ўсіх трох частках сэнату для фарціліна выкон-валася студэнтамі кансерваторыі В. Крыштопленкам. Асабліва пэўныя прагучалі другая, павольная частка сэнату.

Прысутныя з аялівай увагай праслухалі ўсю вядомую твор А. Бага-тырова — сэнату для віяланчэлі і фор-тэпіна, якую выканалі лаўрэат Усеа-сяжнага конкурсу выканальцаў прадфе-рэнца А. Старогі (віяланчэля) і заслуж-ны артыст БССР, прафесар М. Бер-гера (фортэпіна). Меладыйная мова сэнату для віяланчэлі і фортэпіна вы-конвалася вельмі павольна, выразна. Кампазі-тар прасівае ў гэтым традыцыйна рускіх кампазітараў-класікаў. Яна звязана інтанацыйна з творамі Бардаціна і Глазунова. Музыкальная мова сэнату са-кавіта, вельміна.

Сэнату прагучала стрымана і выса-кародна. Асабліва цікава першая частка. Другая была крыху расцянж-на, у ёй не было адзінай лініі на-стання. Стварылася ўражанне некаго-рага фрагментарнасці ў першым раз-дзеле другой часткі, але ў канцы завяршылася больш жыва і лагічна сыгранным, выдатным ансамблем. Сэна-та для віяланчэлі і фортэпіна зойме віднае месца ў канцэртным рэперту-ры нашых выканальцаў.

Выразна спявала рамансы А. Бага-тырова на тэксты сэнату Шкспіра выкладчык Беларускай кансерваторыі Ларыс Жытнік. Ён суправаджаў аўтара. Найбольш ярка прагучалі ра-мансы «Нас разлучылі красавіцы», на-пісаны ў характэрны светлы, прысмы-слы рамансавы рамансавы раманс: «Нас разлучылі красавіцы». Раманс «Зямля і мор» па фактуры суправаджаў нібы пе-

У памяшканні акумулятара Дома афіцэраў вы-ступіў сімфанічны аркестр Беларускай дзяржа-вай філармоніі, якім дырыжыраваў Таўно Ха-нікайнен (Фінляндыя).

На эдымку: дырыжыруе Таўно Ханікайнен. Фота У. А. КРУКА.

ракліваецца з рамансам Бардаціна «Мор».

Характэрна, што ва ўсіх рамансах А. Багатырова партыя фортэпіна не дубіруе партыю акалю, а з'яўляе-цца самастойнай, вяртэлюй, дэпю-іе яе ў амагца выразнасці раман-саў.

Хачелася папярніць выканальцаў акалюшых творцаў А. Багатырова ў тым, што яны дрэнна ведаюць па-чытны тэкст рамансаў, якія выкон-ваюць. Гэта крыху скупае ары-стыста.

Слухачы нашча горада пазнаёмілі-ся і з творамі, якія ўпершыню пра-гучалі ў аўтарскім канцэрте А. Бага-тырова. Да такіх творцаў адносяцца «Вясковы вынашчэнні», «Вясковыя цы-ці», А. Старогіна ў суправаджэнні кам-пазітара. Гэты твор арэзонава-ца багаццем мелодыі, германі-чнай мовай і фактурнай ілажэннас-ці. Пэсы звязаны з народна-песеннай культурай Беларускага народа.

Музыкальнае І. Існечвіч цікава раскрасіў зодму творца А. Багаты-рова, пазнаёміў слухачоў з творчым шляхам кампазітара.

Творца справадзіла нашага зямля-ка, вядомага Беларускага кампазі-тара, паслухачы пачытак шырокай прапаганды музыкі Беларускай кам-пазітара ў горадзе.

А. САЛАМОНІК

ПІСЬМО У РЕДАКЦІЮ

Не на сваім месцы

За апошні час рэзка павялічылася работа Гомельскага аблкітэагандло. З 16 кніжных магазінаў за мінулы год рознічны план таваразвароту па продажы кніг выканалі толькі 5 магазінаў. Многія кнігарні не выкон-ваюць павольна распаўсюджвання лі-таратуры па 4-6 месяцаў. Увогуле аблкітэагандло галавы павялічыла таваразварот па продажы кніг не выка-наў. На складзе № 3 выліўся неда-ток тавараматэрыяльных каштоўна-сцей на суму 60 тысяч рублёў. Кніжная прадуцыя застаецца нерэ-

ФЕЛЬЕТОН

Людмілачка дае канцэрт

Калі тата вярнуўся да-моў, Людмілачка кіну-лася яму наустрач.

— Тата! Тата! — абхапіла абераў яго шыю.

— Памаўся, трашчот-ка! — кінула ўсімхнула-ся маці. — Хай бы тата сам зладзіла б.

Людмілачка зморшчы-ла свой кірпаты носік, надымла губкі: ма-маў, «мамаў, мамаў, ма-мачка!»

Тата ўзяў руку а-растаняўчымі пальцамі і запытаў:

— Са школы на пя-цёрцы прыходзіла, га?

— Ха, на пяцёрцы! — сказала маці за дачку.

— А-а-а... разумею, разумею!

— Ой, дачушка, які ж твой тата нездавальніў! Пайшоў дачку а кан-цэртам!

— З канцэртам? — та-та і сапраўды збыў з панталыку. — Якім кан-цэртам?

— Урадаваная гэтакім эфектам, Людмілачка таксама засмяялася з нездавальнага бацькі.

— Але час ішоў, свавольніча-ма! Ты была на канцэрце для дзе-ці і ападзіравала артыстам? — тата паказвае, як яна пляскала ў да-лонькі. — Праўда!

— Гэта Людмілачка нашай ап-ладваваць будучы! — зноў аж зася-ялася ад шчасця мама. — Заўтра яна дае свой канцэрт. Разумееш?

— Свой? Як гэта «свой»?

— Ну, сольні! Разумееш, дэбют! Публікацыя выступлення нашай да-чкі! Цяпер ты, урэшце, уямаў, што гэта значыць?

— А чаму не разумееш? Дык ты, Людмілачка, ужо выступалі на дзіця-чым раманцы? — аспірожна пы-таецца тата. — Але ці не замала я нічэ ты для гэтага?

— Што ты, што ты, татулёчка? — зашчытае дабрыня і яе вочкі аж заіскраліся.

— Перад дораслай публікай яна будзе выступіць, — тлумачыць ма-ма. — Няўжо ты не разумееш?

— Перад дораслай публікай? Яшчэ чаго не ставала! — У таты смеіцца падскокіць бровы, а ўслед за імі палезлі на лоб і акаўры.

Яшчэ ўчора ёй, мама, і не даз-волілі б кепікі строіць з бацькі, а сёння, сёння яна стала ледзь не кумірам у хаце. А куміра можна то-сё і дараваць.

Маці сказала, каб Людмілачка не пайшла ў школу. Няхай лепш рых-

— Што здарылася? Ну што, пы-таюся? Фіяска?

— Сам ты фіяска. Неўвучны по-сех. Пайшоў бы сам палюбаваць, які прыгожа выглядаюць на сцене дзеці.

— Я і так бачу! — крыкнуў тата, паглядзеўшы на зморзную ўціну-«каву мастацтва», якая ад стомы ўвалялася на сцену.

Мама стала ў позу драматычнай актрысы і пачала дэкламаваць.

— Не, ты толькі ўчы: чырвоным макам цвітуць галышчкі, бяліткі бяліткі фарфурні, банкі, які беглы гарлачы, на галоўках... Гэта ж пу-лоўны фой! Ці ж не праўда?

— Вельмі прыгожа! — з іроніяй пацвердзіў тата.

— Ого, так апладзіравалі, ну про-ста са сцэны адпуская не хацелі. Можна сказаць, на руках насілі!

— А-а? Са сцэны не адпуская? Дык вось чаму толькі што дамоў з'явіліся, — з'еліва сказаў тата.

— Дык хто ж у гэтым вінаваты? — цікавіла Людмілачка мама.

— Птушка ў гэтым вінавата, мае даражэнкія, — кажа гасінь.

— Якая птушка? — здзіўляецца і тата і мама.

— А тая, якая ставіцца супраць ападзіраваць у ронных справа-дзях. Прадэманстрацыя кан-цэрт «птушка». Дзіцяці прадэкла-мавалі прытылітны тэкст ліч-адна «птушка». І будзеце ўпэўнены, на гэтых «птушках» некаторым ды-рэктарам школ даў лёгка пісаць справядзачы. Усе атрымліваюць ні-быта вельмі добра.

Л. ВІРНА.

Гастролі беларускай артысткі

У сталіцы Савецкай Латвіі з по-следам прайшлі гастролі вядомай бе-ларускай піяністкі і кампазітара Ва-ляніны Жубінскай, якая выступіла перад рыжанами ў двух канцэртах.

Праграму сольнага канцэрта скла-лі партыянінныя санаты Бетховена, Моцарта і Ліста. У сімфанічным кан-цэрце В. Жубінскай ў суправаджэнні

А нашу «салістку» таксама на руках неслі... дамоў. Толькі вось гэтыя мамчыны рукі. Ну, што ж, міна!

— І не кажы: так міла яна праспа-вала: «Ку-ку! Ку-ку!»

— «Ку-ку! Ку-ку!» — пераймае тата маму.

— Ат, табе гаварыць, як ваду ў торбу ліць! — сярдуе мама.

— Наўжо, каб два разы пракука-ваць гэтае самае «ку-ку», трэба было гэтулькі часу трымаць дзіця? — абуралася тата.

— Глядзі ты на яго, ды ці ж я вінавата? Ты лепш запітайся ў тых, хто іх затрымаў. І не шумі, калі ласка, бо Людмілачка, глядзі, ужо спіць.

— Думаеш, не запітаюся? Заў-тра ж запітаюся! І вось што я ім скажу: «Можна і прылае час, калі наша дзіця стане музыкантам ці спе-вачком (калі будзе вучыцца ў тэа-тра). Для сапраўдных талентаў даро-гі ў нас адкрытыя. Можна і наша Людмілачка калі-небудзь стане спе-вачкай, можа яна нават выступіць у ролі Людмілы, якую выкралае Чарнамор. Але ж вы не Чарнаморы, дык навошта забіраеце час у дзіця, які так патрэбны ім для вучобы і разумення акалічэнняў. Дзеці нават не зрабілі і першых крокаў у музыч-най асее, а іх ужо цягаюць па канцэртах аж нейкіх гастролёраў.

І для чаго, пытаюся? Для агульнага фойу. Дзеці павіны вучыцца, а не фон стварыць! — крыкнуў на самай высокай ноте Людмілін тата і рат-там змоў, паглядзеўшы, як дачка, падкурчывшы ножкі, спіць.

— У свой час і я так абуралася, — з іраніяй усмешкай заўважыў гасінь. — А пасля прывук, абламаўся. У мяне такіх «выдатных талентаў», дэжуй богу, — два! Азінашчыва-довы Бова — дэкламатар і дэсці-гаводы Іраіка — таксама спявачка. І вось як толькі ў Бова нейкім чы-нам азінашчываюцца чыталіны, а ў Іраіцы прараўваўся галасок, вы ж не дасці веры ў аўсім сцяп-іруль кіравалі. Разумееш? Мой сям-іны каралеў! — паліў па лавалі, як качуць, «без руля і без штурвалу». Меў намер узяць правільны курс — не дапамагло. Атака была адбіта з вя-лікімі стратамі для мяне. Спрабаваў гарачымі алдысментамі трохі ні-жэй спіны — атрымаўся канфуз. Ка-лі на добры лад, дык падобных аваяў заслужваюць не дзеці, а тыя дораслыя, якія школьную дзіцячую самадзейнасць амажываюць невя-лікай грудай адных і тых жа «ву-дэрлінаў».

— Ці не здзецца вам, — пытаецца Людмілін тата, — што такая піль-ная «ўвага» да асобных удзельнік-наў? Ідзе на шкоду музычнаму на-вучанню ў школах і дзіцячых сама-дзейнасці?

— І што вы думаеце? — выказаў зноў сваю думку гасінь, — гэтыя дзе-ці адразу заліваюць сям у сапраў-ных артыстаў.

— Ці ж дзіця разумею, што дорас-лая публіка апладзіраў яму не за талант, а проста за тое, што яно лічэ маленькае? — пытаецца Люд-мілін тата.

— Дык хто ж у гэтым вінаваты? — цікавіла Людмілачка мама.

— Птушка ў гэтым вінавата, мае даражэнкія, — кажа гасінь.

— Якая птушка? — здзіўляецца і тата і мама.

— А тая, якая ставіцца супраць ападзіраваць у ронных справа-дзях. Прадэманстрацыя кан-цэрт «птушка». Дзіцяці прадэкла-мавалі прытылітны тэкст ліч-адна «птушка». І будзеце ўпэўнены, на гэтых «птушках» некаторым ды-рэктарам школ даў лёгка пісаць справядзачы. Усе атрымліваюць ні-быта вельмі добра.

Л. ВІРНА.

Выступаюць літоўцы

Традыцыйнае дружба звязвае ка-лектывы мастацкай самадзейнасці Астравецкага Дома культуры і Не-мнінцкага РДК Літоўскай ССР. Літоўскія артысты — чэстныя госці ў Беларускай гаспадарцы. У сваю чаргу астравецкія спевакі і музыканты прыязджаюць да жыхароў горада Неманчыне.

Днямі неманчыны пабылі ў нас з канцэртам. Усім спадабаліся выс-

сімфанічнага студэнцкага аркестра Рыжскай кансерваторыі выканалі ча-цвёрты канцэрт С. Рахманінава для партыі і акалю. Дырыжыраваў народны артыст Латвійскай ССР Л. Вігнер.

Канцэрты беларускай выканаўца выклікалі вялікую цікавасць у му-зычнай грамадскасці Рыгі.

Галоўны рэдактар Янка ШАРАХОУСКІ.

Рэдакцыйны каагер: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кас-тусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадз МАРШНОВІЧ (ад-насны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (на-меснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА

НА ЛЮТЫ, САКАВІК І ДА КАНЦА ГОДА НА ГАЗЕТЫ

«ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА», «ЛІТАРАТУРА І НАСТАЎНІЦКАЯ ГАЗЕТА»

НА ЧАСОПІСЫ

«БЕЛАРУСЬ», «ПОЛЫМЬ», «МАЛАДОСЦЬ», «СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БССР», «НАРОДНАЯ АСВЕТА».

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА ва ўсіх паштовых аддзяленнях су-вязі, упунаважанымі на падпіскі на падпріемствах і ва ўстано-вах.

Бездань духоўнага заняпаду

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

тэ, нібы яны ачухалі на сабе ўдзель-ны не ствароўчай рукі майстра, а злалой, горсткай, нейкаймавай стыхіі. Некаторыя, найбольш выраз-ныя з яго работ прыводзіліся ўжо ў нашым друку. Такія, як «Дзве поста-ці ў танцы», «Шартгорскі бык», і асабліва яго апошняе дасягненне — «Балансіруючая скульптура», дзе ся-род пачварных, калючых надломле-ных, пакаржжаных паверхняў і стры-жыняў, адоўжана гнутых форм ёсць рухомыя элементы: хрэстат такую скульптуру, і дзве непрыемна грубыя лопасці, ледзь не чалючыцца адна да другой, пачынаюць паварочвацца ў нейкім сутаргавым рытме. Усё ў гэтых скульптурах разлічана на тое, каб амаць фізіялагічна раздражня-ючы вака і нервы, выклікаць у гледа-ча хваравітае абостранае адчуванне агінаў, пачварных форм. Невыпа-кова і многія нашы скульптур Чад-віка носяць нейкі злы характар: «Маленкая бустыя», «Нападаючая галубка», «Сутыкненне» і да т. п. Гэта мастацтва чалавечанавізіі-

кае, варожэе самой сутнасці мастац-тва, яно адмаўляе, ганьбіць усё прыго-жае ў жыцці.

На жаль, такія і падобныя творы пераважаюць на выстаўках, заця-мняюць усё жывое, сапраўды каштоў-нае і цікавае, што там ёсць.

Тут няма магчымасці расказаць аб усіх павільнах, падрабязна раз-гледзець розныя школы і напрамкі, якія былі прадстаўлены на выстаўцы. Таму хочацца спыніцца на мастацтве Італіі, якое дае найбольш шырокае афармленне аб характэрна сучасна-й фармалістычнага жыццёва ў іта-лійскай павільнае таксама менш а-чужаюцца тэндэнцыям албор экспа-нацы, так што значна больш было твораў сапраўды цікавых, чалавечых, поўных любові да простага чалавека. Наваг сярэд вялікага мноства абст-рактных твораў можна было заўва-жыць смелыя, арыганальныя палотны Рэната Гуттуса, выразныя публі-цыстычныя творы Карла Леаі, пры-свечаныя жыццю рабочых, прасяку-тыя залучальнымі рытэзмам талена-вітыя малюны Аніа Сальваторэ; пра-цыю Італіі прывесцены таксама карціны, энэргічныя работы Рж. Дзі-гайна, «падуоўна» лісты графікаў С. Мірабелі, А. Карбані. Цэлым чалавечым пацудам, пашчотай пра-сакнуты жаравыя малюны М. Му-чыні.

І тым больш прыкра бачыць, як гэ-тыя нямыя, сапраўды прыгожыя творы агульнаацця пануючы тут абстрактнызмам.